

Lärdomar från

Av Cecilia Olsson

Vad lär vi oss av corona-pandemin när det gäller omsorgen om personer med intellektuella funktionsnedsättningar?

Det känns som en evighet sedan corona tog sitt grepp om samhället – och ändå har det vardagliga livet förändrats så fort. Och det fortsätter att förändras dag för dag med ny information, nya restriktioner och rekommendationer.

Hur corona påverkar just dem

Alla påverkas och vissa personer grupperas utifrån vilken effekt pandemin har på just dem, t.ex. ”sköra äldre”, ”arbetslösa”, ”hemlösa” o.s.v. En grupp som inte framträtt specifikt men som naturligtvis också drabbas är personer med intellektuella funktionsnedsättningar (If) och då även vi som lever och arbetar med dessa personer och som har att ta hänsyn till hur corona påverkar just dem.

Inte ett ord om gymnasiesärskolan

Det första som slog mig när det klagjordes att gymnasier och olika högskoleutbildningar skulle ställas in tills vidare var att det inte nämdes ett ord om gymnasiesärskolan i massmedia. Hur gör man där?

I det längsta undviker man att stänga förskolan och grundskolan p.g.a att elever som går där har behov av tillsyn dagtid och att föräldrar då måste stanna hemma från sina arbeten. Elever som går i gymnasiesärskolan har en intellektuell utveckling som kan jämföras med barn 0-12 år, d.v.s. upp till mellanstadiets årskurs 6.

Behovet av tillsyn gäller alltså även gymnasiesärskolans elever. Då är det rimligt att ungdomar som går i gymnasiesärskolan och alla de som lever och arbetar med dessa personer undrar vad som gäller just dem.

Jo, informationen finns men man får söka den själv hos olika myndigheter eller på FUB:s webbsida för att få beskedet ”Rekommendationen gäller inte gymnasiesärskolan eller särskild utbildning för vuxna.”

Så visst kan man hitta informationen men den kommuniceras inte lika tydligt och direkt från myndigheter och public service som den övriga informationen i ett krisläge till berörda medborgare. Bättring där!

Information som är begriplig för personer med kognitiva nedsättningar.

Det finns också positiva erfarenheter av hur snabb man kan vara med att göra information som når målgruppen.

Jag hann precis börja fundera på hur man skulle sätta bildstöd till rekommendationen att ”hosta i armvecket”. Då visade det sig att den pictogrammbilden och många fler nya, redan var skapade och på plats på FUB:s webb-plats. Det gick fort och mycket snart, när information började spridas om corona, kom det upp fler dokument med information som FUB och Inre Ringen samlat ihop från olika håll.

Det är information på lättläst svenska, med film och olika former av bildstöd och teckenstöd. Denna lättillgängliga information skulle kunna spridas mycket mer t.ex. inom förskolor, skolor, äldre- och demensboenden.

Fantastiskt snabbt och bra agerat!

Social gemenskap – digital kontakt

Vad händer när de sociala sammanhangen där man träffar andra människor, arbetskamrater, vänner och familj, faller bort eller i alla fall minskar väsentligt?

Vi alla som vanligtvis rör oss fritt ute i samhället i arbete, på fritid, i umgänge får nu istället sköta mycket

coronapandemin

Cecilia Olsson är fil. dr i specialpedagogik och verksam som pedagogisk handledare och konsult. Hon har tidigare varit projektledare på FUB:s forskningsstiftelse ala och bl.a. varit med och gjort läromedlet Ninjakoll.

av detta hemifrån via telefon och nätet. Vi har många möjligheter att både se och prata med varandra även om vi inte kan träffas fysiskt.

I bästa fall finns även dessa lösningar för personer med intellektuella funktionsnedsättningar som t.ex. bor i en gruppbostad.

Mer digital kontakt

Jag har hört om gruppbostäder där man nu, för de som bor där, har introducerat videosamtal med anhöriga. För några har det t.o.m. inneburit en tätare kontakt än de tidigare besöken med långa mellanrum. Det är en förhoppning att man även när besöken kan återupptas fortsätter och kan komplettera med den digitala kontakten man nu introducerat.

Men hur ser det i allmänhet ut för personer med IF? Både inom FUB och genom Begripsams stora undersökning av *"Svenskar med funktionsnedsättning och internet"* har man redan konstaterat att dessa personer inte alls har samma tillgång till den digitala världen som de flesta andra i befolkningen.

Anpassade digitala verktyg är på gång men ännu inte färdigutvecklade. Om Digijag, ett Arvsfondsprojekt vid Mora folkhögskola, hade hunnit färdigutveckla den digitala lär-plattformen de arbetat fram och om Post- och Telestyrelsen hade möjliggjort ett kognitivt anpassat e-postprogram och om dessa verktyg redan hade funnits spridda inom t.ex. kommunerna – då hade det säkert kunnat bidra till minskad social isolering och att många kunnat fortsätta studier på distans.

Så låt det gå snabbt att genomföra att alla som bor på gruppbostäder eller i särskilt boende har tillgång till bredband, digitala verktyg och stöd i att använda dem!

Att rädda liv och behålla livskvaliteten

Slutligen går mina tankar till de kanske allra sköraste personerna i vårt samhälle; personer med flerfunktionsnedsättningar. Dessa personer finns i alla åldrar, har grav utvecklingsstörning (alltså en intellektuell utveckling som motsvarar den hos barn 0-3 år), omfattande rörelsehinder, stora kommunikationssvårigheter och ofta syn- hörselnedsättningar och även medicinska problem.

FUB har uppmärksammat Socialstyrelsen på att konkreta åtgärder behövs för att skydda barn och vuxna med flerfunktionsnedsättning från att utsättas för coronavirus och efterlyst krisberedskap för denna grupp.

Det handlar dock inte bara om skydd mot smitta, utan även hur dessa personer mår när struktur och rutiner måste brytas och förnyas. Vad innebär social isolering för denna grupp? Hur upplever de att kanske inte få besök i gruppbostaderna av anhöriga? Vad innebär det när välkända personer som personliga assistenter och annan personal vid minsta infektion måste stanna hemma och kanske ersättas av vikarier, personer som är obekanta och kanske växlar ofta?

En viktig fråga att fundera över och diskutera är hur vi räddar liv och samtidigt behåller livskvaliteten för personer med flerfunktionsnedsättningar.

Det är många dilemman, praktiska och etiska, som anhöriga, personal och beslutsfattare står inför. Låt oss alla hjälpas åt att lösa dem så gott vi kan just nu. Och låt oss ta med goda lösningar och erfarenheter in i tillvaron efter corona.

